

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL:

RED. — Către cetitori.

C. CARP. — Indoială (poezie).

I. SCURTU'. — † Ioan Russu-Șirianul.

V. POIANĂ. — Un palat (poezie)

I. BOTENI. — Din Tulcea la Ismail.

N. C. SUSEANU. — Celei plecate (poezie)

C. VASILESCU. — Ordonanța (Trad. de Maupassant).

RĂSPUNSURI

INDICELE MATERIEI PE 1909

Exemplarul 20 bani

„MINERVA“.— București.

„MINERVA” INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI
EDITURĂ „MINERVA”
BULEVARDUL ACADEMIEI, 3. — EDGAR QUINET, 4. — BUCUREȘTI.

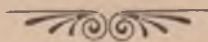
A APARUT :

ANECDOTE

NOUĂ

DE

TH. D. SPERANTIA



PREȚUL : LEI 1.50

De vânzare la toate Librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,

HUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei

În străinătate 12 »

CĂTRE CITITORI

La 2 Decembrie, revista noastră a împlinit opt ani dela întemeierea sa. Cu acest număr încheiem anul 1909; al 52-lea număr se compensează cu numărul al 53-lea, tipărit de noi, în plus, anul trecut.

Prin multe faze a trecut «Sămănătorul», de când a început să apară. Credem că toate schimbările sale, isvorâte din împrejurări fatale, au fost de folos pentru mișcarea noastră literară și culturală. Admitem că folosul ar fi fost mult mai plin, dacă toți colaboratorii de pe vremuri ai «Sămănătorului» ar fi rămas credincioși revistei lor dragi odinioară. Dar ceea ce s'a petrecut, trebuia să se petreacă. Și nu e momentul să discutăm acuma faptele împlinite.

Noi, puținii colaboratori — vechi și noi — cari am păstrat credința până la sfârșit, avem convingerea că am săvârșit un lucru bun, ducând înainte, fie și cu prețul unor grele jertfe, cinstita și vrednica revistă, de care ni sunt legate cele mai frumoase evenimente literare ale începutului de veac.

Am primit, asupra noastră, toate grijile revistei și toate sarcinile ei materiale. Grijile nu erau puține. Sarcinile erau considerabile și au sporit mereu. Totuși nu ne-am lăsat biruiți, ci am străbătut, până'n capăt, fără de nici o subvenție și fără de nici un Mecenat.

Astăzi, după ce «Sămănătorul» a avut chemarea și onoarea de-a se fi făcut organul ideilor moderne și în viața noastră publică — școlară, socială, politică, militară — precum a fost organul ideilor noi în viața literară; astăzi se'ncheie definitiv epoca de luptă a revistei mult hărțuite, dar neînfrântă.

Cu acest număr, actuala direcție și redacție a revistei încetează. Dar vestim pe credincioșii noștri cititori, că un grup de foști și actuali colaboratori ai «Sămănătorului» au hotărât

să conducă mai departe revista, cu aceleași tradiții de glorie și cu menirea de-a fi un organ săptămânal, cu totul obiectiv, al literaturii, culturii și științei românești. Din noul grup, foarte numeros, vor face parte vechii noștri colaboratori, d-nii: C. Sandu-Aldea, I. Scurtu, G. M. Murgoci, N. Dunăreanu, I. Boteni, D. Nanu, G. Tutoveanu, N. N. Beldiceanu, Al. G. Doinaru, P. Papahagi, A. Herz (Dinu Ramură), D. N. Ciotori, A. Popovici Bănațeanul, St. Pop și alții cari vor fi anunțați la vreme.

Intâiul număr, sub noua îngrijire, va apărea de Anul Nou. Redacția și Administrația cea nouă vor fi în: Str. Transilvaniei, No. 13 (fostă Str. Păunilor, prelungită). Acolo se vor da toate informațiunile cu privire la viitoarea fază a revistei. Abonamentul rămâne același; dar se va face numai prin mandat poștal, pe 3, 6 ori 12 luni. Orice scrisori să se adreseze d-lui G. M. Murgoci, pe adresa arătată.

RED.

ÎNDOIALĂ

*Bătrâni cu frunțile senine,
Biruitori în lupta vieții, •
Dumnezeescă fericire
Eu vă citesc în calmul feții.*

*V'a năpustit potop de rele,
Dar ați luptat și fiecare
Ați strâns atât amar în suflet,
Tari în credință și răbdare.*

*Și iar mă prinde îndoala:
In lupta aprigă, încinsă,
Strivi-voiu răul în picioare,
Ori voiu pleca fruntea învinsă?*

C. CARP.

✠ IOAN RUSSU ȘIRIANUL

— CUVÂNT FUNEBRU, ROSTIT DE D. ION SCURTU —

Luni a fost înmormântat, la cimitirul «Reînvierea» din Capitală, mult regretatul fruntaș al presei românești din Ardeal și Ungaria, Ioan Russu Șirianul, publicist și luptător politic de seamă.

Au mai vorbit, cu prilejul tristei ceremonii, d. I. Procopiu, deputat, în numele «Sindicatului ziaristilor din România», St. Pop, profesor, din partea «Ligei Culturale», și d. Cruțu din Arad, trimisul personalului tipografiei de la «Tribuna», al cărei director a fost răposatul.

Jalnică Adunare!

Sunt însărcinat de Clubul deputaților români din Camera ungară și de Comitetul central al partidului național român din Ardeal și Ungaria, să exprim sentimentul profundeii lor dureri, lângă sicriul sărac al unuia dintre luptătorii cei mai bogați în merite și jertfe pentru neamul nostru.

Tovarășii săi din Camera ungară, din care făcuse parte, tovarășii săi din conducerea partidului național, sunt nemângăiați că moartea fulgerătoare a lui Russu Șirianul i-a surprins în focul luptei lor de acasă, în focul luptei fără de încetare; sunt nemângăiați, că nu au putut alerga ei înșiși, ca să-și ia bun rămas de la vrednicul frate de arme. Ei își plâng durerea lor, printre strigătele de războiu ale dușmanilor; lacrimile lor se amestecă, în depărtare, cu lacrimile de suferință ale oștenilor, conduși odinioară, la biruință și la glorie, de viteazul, care astăzi îi părăsește pentru vecie, după înfricoșata poruncă a morții; îi părăsește pentru vecie, îi părăsește prea de vreme, tocmai el, căpitanul, care nu-i părăsise niciodată, în timpul vieții sale...

Abia de câteva luni, Russu Șirianul se retrăsese din vârtejul luptei fraților săi, dar nici acuma nu se lepădase de armele sale. Bolnav trupește, zguduit sufletește, pe urma luptelor, jertfelor și suferințelor sale fără de număr, el venise printre noi ca un greu rănit, să-și lege în taină ranele, să-și aline

Maramureşul, părțile ungurene, Bucovina, România toată. Cu-noştea împrejurările de viaţă, bucuriile şi suferinţele Românilor de orişunde. Avea legături foarte bune cu fruntaşii lor, cu scriitorii şi cu luptătorii lor. Sunt puţini aceia, cari să nu-i fi strâns mâna, cel puţin odată; să nu-i fi auzit glasul înflăcărat; să nu-i fi privit în ochii de oţel; să nu se fi întărit sufleteşte, aflând din graiul lui hotărât credinţa sa fanatică în puterea de viaţă, în viitorul de aur al neamului românesc.

Şi ca scriitor, Rusu Şirianul a fost un om de bine, un producător harnic. În clipele senine ale tinereţii, scria nuvele pline de duiosie despre viaţa neamului său; în anii din urmă ai bărbăţiei, a publicat opere de valoare despre Românii ardeleni şi despre veacurile de iobăgie ale istoriei neamului nostru.

Multe sale daruri de ziarist şi de agitator, Russu Şirianul le-a întrunit într'o măreaţă operă pentru masele largi ale poporului. A fost cel dintâi în presa modernă a fraţilor de dincolo, care a întemeiat un organ popular, «Foaia Poporului», coloană de foc pentru propaganda politiceii naţionale în sânul ţărănimii, biciu de foc pentru apăsătorii acesteia.

Până în ceasul morţii, viteazul a luptat cu pana sa de aur, cu graiul său de apostol. A trăit ca un vrednic uce-nic al marilor ziarişti ardeleni — Barişiu, Andrei Mureşianu, Iacob şi Aurel Mureşianu. A şi murit ca dânsii: pe câmpul de luptă, cu arma în mână, acoperit de răni, cu ochii ţintă la steagul idealurilor naţionale! Cu o zi înainte de moarte, după ceasuri de dureri cumplite, şi-a jertfit clipele de linişte, ca să dicteze un articol pentru «Lupta». Adormi apoi, ca du, în nenumăratele sale nopţi de veghiere, dar nu se mai trezi, ca'n trecutul său de sănătate, de vlagă, de bucurie a vieţii!



Vestea morţii lui neaşteptate, a semănat jalea între toţi ai lui. Colo departe, în satul lui, în Şiria, în cercul alegătorilor lui, în toate satele şi oraşele româneşti de dincolo, lacrimi şi siroaie brăzdează feţele îndurerate. Aci, lângă sicriul lui, soţia

Maramureșul, părțile ungurene, Bucovina, România toată. Cu-noștea împrejurările de viață, bucuriile și suferințele Românilor de orișunde. Avea legături foarte bune cu fruntașii lor, cu scriitorii și cu luptătorii lor. Sunt puțini aceia, cari să nu-i fi strâns mâna, cel puțin odată ; să nu-i fi auzit glasul înflăcărat ; să nu-i fi privit în ochii de oțel ; să nu se fi întărit sufletește, aflând din graiul lui hotărât credința sa fanatică în puterea de viață, în viitorul de aur al neamului românesc.

Și ca scriitor, Rusu Șirianul a fost un om de bine, un producător harnic. În clipele senine ale tinereții, scria nuvele pline de duioșie despre viața neamului său ; în anii din urmă ai bărbăției, a publicat opere de valoare despre Românii ardeleni și despre veacurile de iobăgie ale istoriei neamului nostru.

Multe sale daruri de ziarist și de agitator, Russu Șirianul le-a întrunit într'o măreață operă pentru masele largi ale popoului. A fost cel dintâi în presa modernă a fraților de dincolo, care a întemeiat un organ popular, «Foaia Poporului», colană de foc pentru propaganda politicei naționale în sânul țărâniei, biciu de foc pentru apăsătorii acesteia.

Până în ceasul morții, viteazul a luptat cu pana sa de aur, cu graiul său de apostol. A trăit ca un vrednic ucenic al marilor ziariști ardeleni — Barițiu, Andrei Mureșianu, Iacob și Aurel Mureșianu. A și murit ca dâșii : pe câmpul de luptă, cu arma în mână, acoperit de răni, cu ochii țintă la steagul idealurilor naționale ! Cu o zi înainte de moarte, după ceasuri de dureri cumplite, și-a jertfit clipele de liniște, ca să dicteze un articol pentru «Lupta». Adormi apoi, ca după nenumăratele sale nopți de veghiere, dar nu se mai trezi, ca'n trecutul său de sănătate, de vlagă, de bucurie a vieții !



Vestea morții lui neașteptate, a semănat jalea între toți ai lui. Colo departe, în satul lui, în Șiria, în cercul alegătorilor lui, în toate satele și orașele românești de dincolo, lacrimi șiroaie brăzdează fețele îndurerate. Aci, lângă sicriul lui, soția

și copiii îl plâng cu desperare, îl plâng și de durerea lor și de durerea neamului, de dragul căruia soție și copiii se lăsau jertfiți, zi cu zi, de părintele familiei, care se 'nchinase cu viața lui toată familiei celei mari a tuturor Românilor..... În voia sorții, în așteptarea cine știe căror zile de mizerie, fatal legate de văduvele și de orfanii ziarștilor noștri celor mai buni, —cei mai deaproape ai lui nu vor păstra dela Russu Șirianul decât amintirea lui sfințită cu lacrimi. Bogățiile muncii sale, comoara sufletului său s-au cheltuit pentru neam. În coliba săracă, de odinioară, peste care se 'nalță astăzi palatul «Tribunei» din Arad, acolo și-a zidit Rusu Șirianul, ca un alt Meșter Manole, sufletul său generos și viața sa binecuvântată. Aci, în pământul cimitirului săracilor, trupul lui se va cufunda departe de sălașul sufletului său. Pe când umbra viteazului dispărut va rătăci din vreme în vreme, printre tovarășii săi de arme, ca să-i încurajeze, în clipele de încercare supremă, și să le aducă aminte de jertfele sale uriașe, — aici, în pământul liber al României, se va odihni în pace trupul aceluia care a luptat o viață întreagă pentru mântuirea pământului robit de acasă.

Dumnezeu să-l odihnească în lăcașul de veci al dreptilor ; ajungă-l acolo fericirea pe care sufletul său neodihnit n-a găsit-o în lumca trecătoare !

UN PALAT

*Stă făurit palatul din vremile witate
 Și luna îl vâpsește cu pulbere-aurie ;
 Pe când porți ruginite, de veacuri încuiate,
 Inchid în curtea largă: întreaga veșnicie.
 Pe tronul vechiu de fildeș, o haină de mireasă
 Bătută 'n pietre scumpe de mult e aruncată ;
 Ea amintește dorul de dragoste aleasă
 Cum s'au iubit pe vremuri un împărat c'o fată.
 Atâta amintire din trecătoare vise
 A mai rămas în camere ca semn de strălucire :
 Incolo, uși, ferestre în lături stau deschise
 Și vântul le izbește, suflând cu îngrozire.*

V. POIANĂ.

DIN TULCEA LA ISMAIL

Dunărea curge galbenă de nomolul răscolit din depărtări. Topirea zăpezilor pe munții, cari nu se văd, însemnează o creștătură de creștere pe stâlpul arătător al adâncimei, acum încunjurat de apă.

La trecerea vapoarelor de mare, valuri furioase isbesc cheiul de piatră și barcagii, purtând lume din deltă, întăresc lopețile a primejdie. Prin șlepurile ancorate trece fior, care cutremură catargele și face unda să se salte spumoasă până peste treptele de coborâre.

Încet, încet se liniștesc valurile. Pescarii cufundă iar ciorpacele și ridicându-le cu mișcare potolită, printre rețeaua de frânghie zărești solzii aurii ai peștișorilor, cari vor îndestula masa săracului.

Un om cu port din Moldova de sus se uită mirat când la pescar, când la garnița unde se zbate prospătura, când privirea i se pierde pe fața apei, până dincolo supt sălciile abia înfrunzite.

— D-ta unde te duci?

Dintr'untâi omul se întoarce surprins, mă privește drept, pe urmă pleacă ochii și-și tremură pletele supt căciula de miel. Răspunde după o pauză:

— Păi... acasă. Dacă mi s'o răpus nevasta, nu mai stau prin meleagurile istea. Nici nu ne-o împământat, și cu sărăcia parcă mai-bine mă luptam în sat la noi.

Șalupa militară, pe care o să plecăm patru inși, ocolește pentru întoarcere, face «ronda», cum ne învață marinarul Costică, flueră ascuțit ca mașina unui tren mic și abordează lângă un pod legat de țarm.

Șalupa are numai o încăpere de unde privești afară prin ochiuri de geam cu închizătoare ermetică. Loc de stat e și lângă mașină, unde își face slujba marinarul fochist, învărtind șurupurile și turnând benzină în rezervor. Dar aci e prea cald și zgomotul de automobil îți face călătoria neplăcută.

Mă urc d'asupra cu atenție și stau jos pe colacul de frânghie. Privirea rătăcește până departe și întoarcerea primăverii arată covoare verzi în tufișul de sălcii. Ușori nori albi împânzesc zarea spre Rusia și pescărușii au argint pe aripi, când săgetează văzduhul printre razele de soare.

La *Cetal* cotim pe brațul Chilia. Ne oprim puțin în satul Pătlăgeanca să inspecteze medicul pichetul militar. Doctorul e rus, venit de demult la noi. E cumnat cu scriitorul Korolenko și are o înfățișare foarte originală.

Oamenii sunt veniți de curând în sat și n'au biserică. Cimitir și-an făcut, adică au ocolit un loc cu un șanț mai adânc și au îngropat pe primul care a căzut dintre cei cari au descălicat acum câțiva ani în deltă. Copii se sperie de noi ca de niște mogândețe din basmele bunicelor, ne latră furios câinii iar nevestele întrerup lucrul și se scoală să ne răspundă la bunăziua.

Casele sunt rare, urcate pe câteo moviliță de pământ, de teama apei care poate veni și mai mare. Le-o fi venit greu la început, dar acum femeile s'au obișnuit cu singurătatea, cu muzica brotacilor, cu fășăitul papurei, cu nopțile de groază, când urlă vântul la încheeturi și mugesc pe-aproape valurile răscolite.

Oamenii ară cu doi boi pământul bogat și brazda lucioasă se desenează drept lângă țărmlul înalt. Nu mai sunt sălcii pe malul rusesc, doar câte-un ceolpan uscat întinde crăci deznădăjduite, cruci de amin-tire într'un cimitir părăsit.

E ziua jumătate. Soarele cade drept și se joacă vapori albi de-asupra undei răscolite. Șalupa înaintează lin. Dar când începe vântul să sufle din stepă, se brăzdează fața apei și câteun val aruncă stropi până sus.

La pichetul *Openez* santinela nu ne simte când facem ronda pentru acostare. Ancorăm în larg și trebuie să vie barcașii să ne ducă la țărml. Strigăm, facem semne și omul se arată din dosul gheretei, pune repede mâna pe armă și chiamă luntrașul. Barca așteaptă, împotmolită aproape supt o salcie plecată. Trecem pe țărml și medicul caută oamenii.

Călătorim mai bine de un ceas și parcă am gusta ceva. Inspectând locuința grănicerilor, la bucătărie dăm peste fasole dreasă cu untelemn și mămăliga rece, acoperită cu un șervet, era pe o sinie. Incercând gustul bucatelor, unii ne aducem aminte cine știe de când.

E o bancă de lemn afară și am zărit și un fluier de-asupra unui pat. În singurătatea stăpânitoare, spre seară, când se potolește vântul și Dunărea pare înmărmurită, un soldat va fi stând pe bancă, se va fi uitând spre malul rusesc, se va fi gândind la el în sat, făcând socoteala zilelor până la liberare.

Vor veni ceilalți, îl vor ruga să cânte cu fluerul și hora tinereții. Da își va fi având și pe-aici ceasurile ei.

Acum se văd turnurile de biserici în *Ismail*. Soldați ruși fac exerciții de înot, trecând cu caii la cârciuma așezată pe o insulă.

Scoatem bilete de liberă petreceră la poliția din *Satul-Nou*. Cu șalupa militară nu e îngăduit să atingi malul rusesc acum. Luăm o bancă și ne așteaptă dincolo soldați cu șepci. Unul ni salută, spunând tare: Zdrasti !

Din port pătrunde o stradă pavată până în mijlocul orașului. Birjarii

știu românește și toată lumea pare a se înțelege în «moldovenește, limba țării.»

Mă duc să văd liceul. E o clădire modernă, așezată în centru. Sun și aștept. Portarul se uită la mine cu neîncredere și nu ne putem înțelege. La întrebările mele răspunde câte-un: *Niz naet po moldovanschi*. Se vede că a priceput ce vreau și mă lasă să intru în sălile de clasă.

Pupitrele sunt ca la noi și au locuri cam pentru treizeci de inși. Fiecare ușă de clasă are un ochiu de geam, pe unde se vede că privește directorul, când vrea să aibă idee, de cum face lecția fiecare profesor. Bibliotecă în fiecare clasă și pe geam e lista cu numele celor cari au uat cărți. Păreții sunt plini de hărți, tablouri pentru științele naturale, pentru franțuzește...

Umblând tot așa mutește prin coridoare, întâlnește și pe intendent, moldovean după înfățișare și cu el mai pot vorbi, dar așa pe ferite, când portarul ne slăbește din ochi.

Cancelaria de lucru a directorului pare cabinet de ministru. Împăratul privește dintr'un portret cu ramă scumpă și de jurîmprejur sânt statui ale scriitorilor, învălitate în pânză albă.

Întreb de Gogol, portarul repetă după mine: *Gogolea* și începe să pipăie nasurile de piatră. Il recunoaște, îl desface și îmi vine să zâmbesc de atâta îndemănare.

E aproape de scară și aud gălăgie în curte. Mă lămurește intendentul că școlarii mai răi sânt ținuți să'și petreacă recreația în liceu supt supravegherea cuiva.

E așa de impunător confortul în această școală, că dacă stau să mă gândesc la Tulcea noastră... dar e mai bine să nu fac nici o apropiere; nici că se poate face.

O muzică militară cântă în grădină. Școlarii de toate felurile, unii blonzi, cu ochi albaștrii, purtând mantaua de uniformă pe umeri se plimbă mândri, vorbind limba pe care dela 1812 a început s'o învețe Ismailul nostru, cu întreruperea dela 1856 până la 1878.

Unele fete sunt ca zăpada. Vorbirea lor pare o neîntreruptă melodie de amor și mă gândesc la Ana Karenina.

Inserează și se aprind lumini.

Ne grăbim spre port, neuitând să gustăm o sticlucă de «votchi».

Trecem cu barca la Satu-Nou și d'aci pe întunec luăm Dunărea în sus spre Tulcea.

Când și când întoarcem capul și luminile din Ismail rămân mai departe.

Basarabi, cari ați stăpânit, dând și numele acestui pământ, să nu ne invinuiți numai pe noi, dacă în astă seară la Ismail preoții citesc vecernia în rusește!

I. BOTENI

C E L E I P L E G A T E

*Te-ai dus de mult iubită,
Isvor de alintări
Ca frunza rătăcită,
Pe'ntinsele cărări.*

*Când gândul azi ne poartă
Pe urmele'și pustii,
Te-așteaptă trist în poartă,
Salzâmul ca să viu.*

*Iar ramurile'și strânge,
Zdrobit de-alâta dor
Și'ncepe-apoi a plânge
În drumul călător.*

N. C. SUSEANU.

GUY DE MAUPASSANT

O R D O N A N Ț A

Cimitirul plin de ofițeri părea un câmp smălțat cu flori. Chipiurile și pantalonii roșii, scurți; galoanele și nasturii de aur. săbiile, epoletii celor de stat-major, găitanele vânătorilor și husarilor se strecurau printre morminte, ale căror cruci albe sau negre, întindeau brațele lor de fer, de marmoră sau de lemn, pe deasupra lumii dispărute a morților.

Insoțiseră până la locașul de veci pe soția colonelului Limousin. Cu două zile înaintea, ea se'nnecase într'o cabină de baie.

Totul se sfârșise, preotul plecase; în picioare însă, sprijinit de doi ofițeri, colonelul stă dinaintea groapei, în fundul căreia vedeă încă cosciugul de lemn, ce ascundeă trupul soției sale, putrezit poate.

Eră aproape bătrân, înalt, slab, cu mustața albă. De trei ani se'nsurase cu fata unui camarad, rămasă orfană după moartea tatălui său, colonelul Sortis.

Căpitanul și locotenentul, de care stă rezemat comandantul lor, cercară să-l smulgă din locul acesta. Se'mpotrivi însă și, cu ochii plini de lacrimi, pe care, din mândrie, nu le lăsă să curgă, cu glasul stins, zise : «Nu, nu, încă puțin». Avea încăpățânarea să rămână acolo, cu picioarele tremurânde, la marginea groapei care-i părea fără fund, o prăpastie în care se năruiseră sufletul și viața lui, tot ce-i mai rămânea pe lumea asta.

În clipa aceea se apropie generalul Ormont, luă de braț pe colonel și ducându-l mai mult pe sus îi zise : «Aide, camarade, nu trebuie să rămâi acolo». Colonelul ascultă și se întoarse acasă.

Când deschise ușa odăii, zări o scrisoare pe masa de lucru. Puse mâna pe ea și, cât p'aci să cadă jos ; atât fu de mirat și turburat când recunoscu scrisul soției sale. Scrisoarea mai avea pe marcă ștampila poștei din ziua aceea. Rupse plicul și citi ;

«Tată,

«Dă-mi voe să-ți zic tată, ca altădată. Când vei primi scrisoarea asta o să fiu moartă, în pământ. Atunci, poate, ai să mă erți.

«Nu cerc să te'nduioșez, nici să micșorez greșala mea. Vreau să spun tot adevărul, așa cum a fost, cu toată sinceritatea unei femei care, peste un ceas, are să-și facă seama.

«Când tu m'ai luat de soție, de milă, m'am dat cu totul ție, asta ca semn de recunoștință. Te-am iubit din tot sufletul meu de copilă. Te-am iubit cum iubeam pe tata, tot așa de mult. Într'o zi, cum stam pe genunchii tăi, pe când tu mă îmbrățișai, fără voia mea ți-am zis : «tată». A fost un glas al inimei, pornit din suflet, fără să-mi dau seama. În adevăr, tu erai pentru mine un tată, nimic altceva. Ai răs atunci și mi-ai spus : «Să-mi zici totdeauna așa, copila mea, îmi place».

«Am venit în oraşul ăsta şi iartă-mă, tată, am început să iubesc. O! multă vreme am fost tare, doi ani aproape, citeşte bine, aproape doi ani; pe urmă am căzut, m'am făcut vinovată, am fost o femeie pierdută.

«El? — N'ai să-l ghiceşti. Eram destul de liniştită acolo sus, căci erau doisprezece ofiţeri, veşnic în preajma mea şi cu mine, pe care îi numeai cele douăsprezece constelaţiuni ale mele.

«Tată, nu cerca să-l cunoşti şi nu-l urâ. El a făcut ceea ce nu mai interesează, oricine ar fi făcut tot aşa în locul lui; ş'apoi sunt încredinţată că el mă iubea tot ca tine, din tot sufletul.

«Ascultă: — Intr'o zi aveam întâlnire în insula Sitarilor; tu ştii unde vine insula cea mică, lângă moară. Trebuie să mă duc vâslând; el, trebuie să mă aştepte într'un tufiş, apoi, să stea acolo până seara, ca să nu-l vadă nimeni când pleacă. Ajunsesem; deodată însă ramurile se dau la o parte şi zărim pe Filip, ordonanţa ta, care ne prinsese. Am simţit că eram pierduţi şi am strigat aşa de tare! Prietenul mi-a zis atunci: «Vâsleşte încet, scumpa mea, şi lasă-mă cu omul ăsta».

«Am plecat atât de turburată, încât eră să mă'nec şi m'am întors în casa ta, aşteptându-mă la ceva grozav.

«Peste vreun ceas, în săliţa de lângă salon, unde l'am întâlnit, Filip mi-a spus încet: «Doamnă, dacă aveţi să-mi daţi vreo scrisoare, aştept porunca». Atunci am înţeles că el se vânduse şi că prietenul meu îl cumpăraseră.

«În adevăr, i-am dat scrisori, toate scrisorile mele. Le ducea şi-mi aducea răspunsul.

«Lucrul ăsta a ţinut aproape două luni. Aveam încredere în el după cum aveai şi tu.

«Însă, tată, uite ce s'a'ntâmplat. Intr'o zi, în aceeaşi insulă, unde venisem singură de data asta, am găsit pe ordonanţa ta. Omul ăsta mă aştepta şi mi-a spus că are să

ne dea pe față și că o să-ți dea scrisorile păstrate de el, furate, dacă nu-i îndeplinesc dorințele.

«O! tată, tată; mi-a fost frică, o frică rușinoasă, nedemnă, frică de tine mai ales, de tine care ai fost atât de bun, înșelat de mine; frică de pielea lui chiar, căci tu l'ai fi omorât — de mine; de asemeni, poate, mai știu eu; eram nebună, pierdută, credeam c'am să-l mai pot cumpăra încă odată pe acest ticălos care mă iubea de asemenea, ce rușine!

«Noi, femeile, suntem așa de slabe, încât ne pierdem capul mult mai ușor ca voi. Ș'apoi când cineva a căzut, cade din ce în ce mai jos. Imi dau eu seama de ce-am făcut? Am înțeles numai că unul din noi doi și eu o să murim — și m'am dat dobitocului ăsta.

«Vezi tată, nu caut să mă desvinovățesc.

«Atunci, — ceeace ar fi trebuit să prevăd, s'a'ntâmplat — m'a avut ori de câteori a voit și m'a avut în totdeauna, înfricoșându-mă. Ca și celălalt, în toate zilele, a fost și el amantul meu. Nu-i de necrezut lucrul acesta? Și ce pedeapsă, tată!

«Mi-am zis atunci: Trebuie să mor. Trăind nu m'ași fi putut spovedi de-o astfel de crimă. Moartă îndrăsnesc. Nu puteam face altceva decât să mor, nimic nu m'ar fi spălat, eram prea pătată. Nu mai puteam iubi, nici să fiu iubită; mi se părea că murdăresc pe toată lumea, numai când întindeam mâna.

«Indată am să mă duc la bae fără să mai mă întorc.

Scrisoarea asta, are s'o primească iubitul meu. O vă primi după moartea mea și, fără să'nțeleagă ceva, ți-o va trimite, îndeplinindu-mi dorința cea din urmă. Tu, o s'o citești când te vei întoarce dela cimitir.

«Rămas bun, tată, n'am ce să-ți mai spun. Fă ce vrei și iartă-mă.»

Colonelul își șterse fruntea plină de sudoare. Liniștea cea din zilele de bătălie îi reveni numai decăt.

Sună.

Veni o slugă.

— Trimete pe Filip, zise el.

Deschise apoi puțin cutia mesei.

În aceeași clipă aproape intră și ordonanța, un soldat înalt, cu mustața roșcată, cu înfățișarea răutăcioasă și privirea vicleană.

Colonelul îl privi drept în față,

— Să-mi spui numele amantului soției mele.

— Domnule colonel... însă...

Ofițerul puse mâna pe revolverul din cutia întredeschisă.

— Aide, mai iute, știi că eu n'am obiceiul să glumesc.

— Da... Domnule colonel... este... căpitanul Saint-Albert

Abia sfârșise numele, o flacără îi pârli ochii și căzu cu fața la pământ, lovit de un glonte în mijlocul frunții.

C. VASILESCU.

A P E L

— Către domnii abonați și depozitari —

Încheiând anul acesta, cu jertfe materiale foarte grele, rugăm pe toți onor. noștri abonați și depozitari, cari sunt în urmă cu plățile, să binevoiască a le achita de urgență, pe adresa: Administrației «Minerva» pentru «Sămănătorul».

Credem că toți aceia, către cari ne adresăm cu dreptate și cu încredere, își vor face datoria în conștiință.

Cu anul viitor, administrația revistei și toată îngrijirea ei trec în sarcina noiei grupări, despre care se vorbește în primul articol din acest număr.

ADMINISTRAȚIA «SĂMĂNĂTORULUI»

RĂSPUNSURI

Corespondentei anonime. — Frumoasele rânduri ne-au impresionat mult și vă mulțumim din suflet. Dar știm că simpatia este totdeauna generoasă. «Cel mai universal și cel mai banal cuvânt», de ce nu l-am spune? Am spune poate mai mult, ca să nu fim nici universali, nici banali. Dar inițialele sunt prea discrete și nu putem ghici nimic. Totuși, o mărturisire ne-ar bucura și am păstra-o cu discreția cea mai cavalerescă.

D-lui N. M. B. — Mulțumiri, dar te rugăm să ierți că, din pricina îngrămădirii materiei pentru cel din urmă număr pe 1909, nu i-am putut face loc, de astădată. S'auzim de bine.

G. R. Copăceni. — «Cea d'întâi încercare», scapă cam greu de coș. Dar nu-ți pierde curajul. Au mai pățit o și alții, dar au scris înainte și, dacă a fost să fie, au izbutit, — odată și odată.

Dela Baia. — Ai noroc cu anonimatul, altminteri ți-am fi arătat că d-ta greșești. Dar — «errare humanum est». Nu uita, că traducerea era *literară*, nu textuală.

D-lui St. C. — «Spre țări visate» și «Sonetul» nu merg. Poate altele, mai originale.

Gh. Asturnas. — Un nume așa de exotic și un titlu atât de prozaic: «O vânătoare de raze (!)». Nici măcar «raze!»

D-lui P. Procov. — Nu s'a citit încă. Mai aveți puținică răbdare, vorba lu Caragiale. În orice caz, știți deviza oricărei reviste: «Manuscrisele trimise nu se înapoiază».

D-lui A. M. — Am primit «scrisoarea» și regretăm că nu poate apărea. Poate altele.

D-lui I. Al. S. G., Botoșani. — Nu-i nici o supărare. Numai muza d-tale pare supărată. Împacă-te cu dânsa și rămânem buni prieteni. Din Heine, e greu de tradus. Alții, mai meșteri, au avut cuvântul.

G. Mih. — Copilăroasă «Iarnă», tinere. Judecă și d-ta :

«Ninge cu nemiluita

«Și ne'ngroapă sub nămeți,

«Cea urâtă de poeți

«Și-a pierdut sărita!»

D-lui N. B. Nirv. — Unele versuri frumoșele. Mai încercați.

D-lui I. D. — «Foi de toamnă..» prea palide. Unele versuri banale :

«Ca', de pe ramuri, frunz'uscate

Podoaba verde de-altădată».

D-lui M. Lucian. — Sunt numai încercări foarte sfioase. Petofi nu-i ușor de tradus; el cere — congeniali!

D-lui A. L. Bas. — «E ușor a scrie versuri» etc. etc. Ai citit pe Eminescu. de sigur, dar ai uitat, poate, înțeleapta poezie «Criticilor mei». Ne dai voe, să ți-o închinăm, d-tale, poetului mai mic, chiar noi, micii critici ai coșului.

D-lui R. Left. — Versuri prea ușurele.

D-lui D. N. Delamilcov. — «O viață» are părți frumoase. cari promit mult. Mai încercați, dar feriți-vă de banalități în subiect și în ton.